

О. А. Ткач, Н. Є. Лаповець, І. Л. Платонова, К. Д. Мажак, Є. І. Писаренко
ДИНАМІКА ЧАСТОТИ ВІЯВЛЕННЯ ТА СТРУКТУРА МЕДИКАМЕНТОЗНОЇ
РЕЗИСТЕНТНОСТІ МІКОБАКТЕРІЙ ТУБЕРКУЛЬОЗУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

ДУ «Львівський науково-дослідний інститут епідеміології та гігієни МОЗ України»

Структура епідемії туберкульозу в сучасних умовах в Україні характеризується щорічним зростанням питомої ваги виявлення хіміорезистентного туберкульозу (ХРТ). Призупинення темпів зростання епідемії хіміорезистентного туберкульозу залишається актуальною проблемою і обумовлює доцільність детального аналізу, ретельного епідемічного контролю та пошуку нових шляхів щодо її подолання.

Метою дослідження стало вивчення динаміки виявлення та характеру структури медикаментозної резистентності мікобактерій до основного ряду протитуберкульозних препаратів у хворих на бактеріальні форми туберкульозу легень по областях, які згруповані у п'яти регіонах України: Центральному, Південному, Північному, Східному та Західному в межах п'ятирічного моніторингу (2011–2015pp.).

За результатами моніторингових досліджень в Україні встановлено зростання у 2015 році частоти виявлення як первинної медикаментозної резистентності (ПМР) мікобактерій туберкульозу (48,1 % проти 37,4 %), в порівнянні з 2011 роком, так і вторинної (ВМР) (65,1 % проти 58,9 %, відповідно) до препаратів основного ряду. В регіонах за вказаний період утримується аналогічна тенденція: вищим від середньо-українського показника було динамічне зростання частоти виявлення як ПМР у Центральному (54,1 % проти 38,8 %, відповідно) та Південному (57,1 % проти 44,4 %, відповідно) регіонах, так і ВМР у Центральному (69,8 % проти 51,2 %, відповідно) та Південному (66,7 % проти 53,7 %, відповідно), в той час, у Північному регіоні констатовано достовірне динамічне зростання регіонального показника ПМР (40,2 % проти 17,1 %, відповідно), у Південному (75,7 % проти 42,2 %, відповідно) — регіонального показника ВМР при рецидивах туберкульозу. Зниження регіональних показників ПМР та ВМР МБТ констатовано у Західному регіоні (36,7 % і 39,7 % та 54,8 % і 65,2 %, відповідно).

В структурі ПМР МБТ у 2015 р. констатовано зростання як середньо-українського показника (21,3 % проти 12,9 % у 2011 р.) частоти виявлення первинної мультирезистентності МБТ, так і регіональних — у Південному (30,1 % проти 14,2 %), Північному (17,7 % проти 7,8 %) та Центральному (25,2 % проти 12,6 %) регіонах відповідно. Питома частка вторинної мультирезистентності МБТ за

вказаний період зростає (41,1 % проти 28,1 %), у Південному та Центральному регіонах, в той час, його зниження зареєстровано у Західному (12,6 % проти 28,1 %) та Північному (17,1 % проти 28,5 %) регіонах. Питома вага полірезистентних штамів у 2015 р. в структурі як ПМР, так і ВМР МБТ набуває тенденції до зниження (11,7 % проти 19,9 % у 2011 р.), суттєвим виявилось зниження частоти вторинної полірезистентності штамів при рецидивах туберкульозу (8,2 % проти 17,3 % у 2011 р.), вдвічі знизилася частота полірезистентності у Західному (14,7 % проти 30,1 %) та Центральному (9,8 % проти 23,3 % у 2011 р.) регіонах. Частота виявлення монорезистентності МБТ в цілому набуває тенденції до зростання як серед нових (16,6 % проти 12,7 % у 2011 р.), так і повторних (15,1 % проти 10,8 %, відповідно) випадків бактеріального туберкульозу легень. У Північному (13,6 % проти 5,8 %) та Східному (21,5 % проти 10,6 % у 2011 р.) регіонах зросла вдвічі первинна монорезистентність, а в Центральному (19,9 % проти 9,5 %) та Північному (11,5 % проти 7,1 %, відповідно) регіонах збільшилася частота виявлення вторинної монорезистентності МБТ до протитуберкульозних препаратів першого ряду.

Таким чином, моніторингові дослідження вказують на покращення рівня бактеріологічної діагностики ХРТ в Україні та обумовлюють доцільність пошуку та розробки нових препаратів з бактерицидною дією щодо хіміорезистентних штамів мікобактерій туберкульозу.